

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Історичний факультет

Кафедра етнології та краєзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана з науково-педагогічної та
навчальної роботи
Тарас ПИЕНИЧНИЙ
«23» 09 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Українська національна ідея
для студентів

галузь знань	03 Гуманітарні науки
спеціальність	032 Історія та археологія
освітній рівень	другий (магістерський)
освітня програма	Етнологія
вибірковий блок	Теоретичні проблеми етнології
вид дисципліни	вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021/2022
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	екзамен

Викладач: Кузіна Наталія Вікторівна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри етнології та краєзнавства

Пролонговано: на 2022/2023 н.р. «23» 09 2022 р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. (_____) «__» __ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: Кузіна Наталія Вікторівна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри етнології та краєзнавства

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри етнології та краєзнавства

_____ (Капелюшний В.П.)
(підпис)

Протокол № 13 від 30 червня 2021 р.

Схвалено науково - методичною комісією історичного факультету

Протокол від № 7 від 26 серпня 2021 року.

Голова науково-методичної комісії

_____ (Терес Н.В.)
(підпис)

ВСТУП

1. Мета дисципліни – сформувати розуміння сутності та особливостей основних періодів національного відродження та процесу формування української національної ідеї, ролі і значення окремих особистостей й громадських об'єднань у відстоюванні національних інтересів в політичній та культурно-просвітницькій діяльності.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* методологічні підходи до аналізу складних історичних проблем, зміст і складові елементи історії національного відродження, головні визначення і категорії, етапи розвитку проблематики щодо української національної ідеї.
2. *Вміти* аналізувати програмні положення політичних партій і рухів щодо української національної ідеї, давати власну оцінку окремих особистостей, які впливали на процес національного самовизначення
3. Володіти елементарними навичками джерельної критики, історичного аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Науковий екскурс в сучасну вітчизняну та зарубіжну історіографію, наукові результати дослідження історії зародження та особливостей розвитку української національної ідеї в контексті світового цивілізаційного процесу. Розкриття основних етапів еволюції української національної ідеї від найдавніших часів до сьогодення, при цьому акцентується увага на теоретичному осмисленні цілісності української національної ідеї.

4. Завдання (навчальні цілі): формування у цілісної системи знань про сучасні тенденції вирішення національного питання й міжнаціональних проблем в цілому. У результаті вивчення курсу студенти повинні *засвоїти* елементи науково-дослідної роботи, *вміти* оцінювати головні тенденції процесу національного самовизначення, набути навички роботи з науковою літературою та джерелами, їх застосування в підтвердженні чи спростуванні існуючих концепцій української національної ідеї.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	<i>Знати</i> термінологічно-понятійний апарат з історії розвитку української національної ідеї	лекція, самостійна робота	контрольна робота 1 (тест)	15%
1.2	<i>Знати</i> основні періоди українського національного відродження	лекція, самостійна робота	контрольна робота 2 (тест)	7%
1.3	<i>Знати</i> головних дійових осіб і важливі події еволюції української національної ідеї	лекція, самостійна робота	контрольна робота 2 (тест)	8%
2.1	<i>Вміти</i> характеризувати (визначати риси, які характерні і властиві) періоди розвитку української національної ідеї	семінар, самостійна робота	усне опитування, реферат	15%
2.2	<i>Вміти</i> визначати і оцінювати вплив історичних подій на національну свідомість	семінар, самостійна робота	усне опитування, реферат	15%
2.3.	<i>Вміти</i> здійснювати порівняльний аналіз концепцій української національної ідеї	лекція, самостійна робота	екзамен	20%
2.4	<i>Вміти</i> з'ясувати причини, передумови, простежувати хід та основні чинники еволюції української національної ідеї	лекція, самостійна робота	екзамен	20%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін які не входять до блоків спеціалізації)

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	1.3.	2.1.	2.2.	2.3.	2.4.
Програмні результати навчання (назва)							
1. Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень	+	+	+	+			
10. Узагальнювати результати власних наукових досліджень і презентувати їх у доповідях, публікаціях державною та іноземною мовами із дотриманням принципів академічної доброчесності та професійної етики					+	+	+
14. Демонструвати вміння формулювати наукову проблему, робочі гіпотези, дослідницькі завдання та методи їх вирішення в предметному полі етнології				+	+	+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота з тем ЗМ1 (тест): РН 1.1 – 15 балів/9 балів*.
2. Контрольна робота з тем ЗМ2 (тест): РН 1.2, 1.3 – 15 балів/9 балів.
3. Реферат з тем ЗМ1: РН 2.1 – 10 балів/ 6 балів.
4. Реферат з тем ЗМ2: РН 2.2 – 10 балів/6 балів.
5. Оцінювання роботи під час семінарських занять ЗМ1: РН 2.1 – 5 балів/2 бали.
6. Оцінювання роботи під час семінарських занять ЗМ2: РН 2.2 – 5 балів/2 бали.

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання:

- форма оцінювання – екзамен;
- максимальна кількість балів, які може отримати студент – 40 балів;
- Оцінюються такі результати навчання студента: вміти здійснювати порівняльний аналіз концепцій української національної ідеї, вміти з'ясувати причини, передумови, простежувати хід та основні чинники еволюції української національної ідеї.

- форма проведення екзамену – письмова, види завдань – завдання, які потребують розгорнутих відповідей;

- мінімальний пороговий рівень екзаменаційної оцінки, за якої іспит вважається складеним – **24 бали.**

Необхідна умова допуску до екзамену: студент не допускається до екзамену, якщо під час семестру набрав **менше ніж 20 балів (критично-розрахунковий мінімум). Рекомендований мінімум допуску до екзамену 36 балів.**

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані під час семінарів (усні опитування); бали, отримані за виконання рефератів; бали, отримані під час модульного контролю (за виконання тестових завдань), а також бали, отримані під час складання підсумкового контролю (екзамену), а саме: за виконання запропонованих завдань.

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, семінари, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1-6, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 7-15.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: семестрове оцінювання (контрольні роботи, усне опитування, реферати) і підсумкове оцінювання (екзамен).

Загальна сума балів – 100 балів (із них, семестрове оцінювання – максимум 60 балів; підсумкове оцінювання (екзамен) – максимум 40 балів).

Змістовий модуль 1 Національне питання від найдавніших часів до XIX ст.			Змістовий модуль 2 Українська національна ідея в XIX - XXI ст.			Екзамен
30 залікових балів (максимум)			30 залікових балів (максимум)			
Самостійна робота (реферат)	Семінари	Модульний контроль	Самостійна робота (реферат)	Семінари	Модульний контроль	
10 (максимум)	5 (максимум)	15 (максимум)	10 (максимум)	5 (максимум)	15 (максимум)	

Упродовж семестру оцінюється робота студента *під час кожного семінару* (доповідь, доповнення, участь у дискусії). Під час семінару студент має можливість досягти від 0,5 до 1,5 балів. Критеріями оцінювання відповіді студента під час семінару є:

- повнота розкриття питання 0,5 бала;
- логіка викладення 0,5 бала;
- використання основної і додаткової літератури 0,25 бала;
- аналітичні міркування, вміння робити висновки 0,25 бала.

Реферат студент подає викладачеві на останньому семінарі кожного Змістового модулю, зокрема Реферат 1 (остання декада березня) і Реферат 2 (остання декада травня). Критеріями оцінки самостійної роботи студента є:

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 10 балів;
- тема розкрита неповно 8 балів;
- реферат суто компілятивного рівня 4 бали;
- розкритий лише окремий аспект 2 бали.

Після завершення відповідно Змістового модулю 1 і Змістового модулю 2 проводяться **контрольні роботи** у формі тестування, зокрема Контрольна робота 1 і Контрольна робота 2. Завдання з тестування містить 15 запитань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 1 бал.

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 року.

Екзаменаційний білет містить два завдання, кожне з яких оцінюється в 20 балів. Критеріями оцінювання відповіді є:

Відповідь повна, подане власне бачення проблеми	19-20
Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладі фактичного матеріалу	16-18
Відповідь відображає знання фактичного матеріалу з питання	13-15
Відповідь демонструє знання фактичного матеріалу, але допущені окремі помилки	10-12
Відповідь фрагментарна, відображені лише деякі аспекти проблеми	7-9
Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі фактичного матеріалу	4-6
Відповідь має значні помилки	1-3

Умовою допуску до екзамену є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 20 балів (**критично-розрахунковий мінімум**). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт. **Рекомендований мінімум** для допуску до екзамену – 36 балів.

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Екзамен	Підсумкова оцінка
Мінімум	18	18	24	60
Максимум	30	30	40	100

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських занять.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	самостійна робота
Розділ 1. Національне питання від найдавніших часів до XIX ст.				
1.	Вступ. Тема 1. Джерельна база та історіографія дослідження української національної ідеї	1	1	6
2.	Тема 2. Українська національна свідомість: типологія, основні складові та характеристики	1	1	6
3.	Тема 3. Витоки української національної ідеї. Національне питання в руських князівствах в XIII-XV ст. (доба васальної залежності від Золотої Орди та період входження до складу Великого князівства Литовського)	2	1	6
4.	Тема 4. Розв'язання національного питання на українських землях у складі Польського королівства та Речі Посполитої	2	1	6
5.	Тема 5. Національне питання в умовах Національно-визвольної війни українського народу 1648-1657 рр.	2	1	6
6.	Тема 6. Ідеї національного державотворення на лівобережній Гетьманщині та інших українських землях в II пол. XVII-XVIII ст.	2	1	6
Розділ 2. Українська національна ідея в XIX-XXI ст.				
7.	Тема 7. Початок національного відродження в Україні кін. XVIII – поч. XIX ст.	1	2	4
8.	Тема 8. Етнополітична доктрина російського самодержавства кін. XVIII – поч. XX ст. та її вплив на формування української національної ідеї.	1	2	4
9.	Тема 9. Українська національна ідея в другій пол. XIX ст.	1	2	4
10.	Тема 10. Українська національна ідея в програмах і діяльності українських політичних партій на поч. XX ст.	1	2	4
11.	Тема 11. Основні концепції української національної ідеї в період національно – демократичної революції 1917 – 1921 рр.	1	1	4
12.	Тема 12. Політична еміграція та формування української національної ідеї .	1	1	6
13.	Тема 13. Українська національна ідея на теренах України в умовах тоталітарного режиму в СРСР 1922-1991 рр.	1	2	6
14.	Тема 14. Українська національна ідея в умовах утвердження незалежної України (1991-2013 рр.)	1	1	6
15.	Тема 15. Трансформація національної ідеї від Революції гідності 2014 року до сучасності.	2	1	6
	ВСЬОГО	20	20	80

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – 20 год.

Семінари – 20 год.

Самостійна робота – 80 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Багатопартійна Українська держава на початку ХХ ст.: Програмні документи перших українських політичних партій. – К., 1992.
2. Данилюк І. В. Етнічна психологія як галузь наукового знання: історико-теоретичний вимір: Монографія/ І. В. Данилюк. – К.: «САММІТ-КНИГА», 2010.
3. Донцов Д. Історія розвитку української державної ідеї./ Д.Донцов – К., 1991.
4. Липинський В. Листи до братів-хліборобів про ідею і організацію українського монархізму./ В.Липинський – Київ, Філадельфія, 1995.
5. Капелюшний В.П. Здобута і втрачена незалежність: історіографічний нарис української державності доби національно-визвольних змагань (1917-1921 рр.): Монографія / В.П. Капелюшний– К., 2003.
6. Кресіна І. О. Українська національна свідомість і сучасні політичні процеси: (Етнополітологічний аналіз): Монографія/ І. О. Кресіна. – К.: Вища шк., 1998. \
7. Скоропадський П. Спомини / [Передмова Г.В.Папакіна.] – К., 1992.
8. Українська Революція гідності, агресія РФ і міжнародне право. – К.: К. І. С., 2014.
9. Українське питання / [Пер. з рос., упоряд., передм. та прим. М.С.Тимошика]. – К., 1997.
10. Шпорлюк Р. Імперія та нації / [Пер. з англ.] — К.: Дух і Літера, 2000. — 354 с.

Додаткові:

1. Бочковський О. Вступ до націології. / О. Бочковський .– К., 1998.
2. Винар Любомир. Михайло Грушевський: Історик і будівничий нації (Статті і матеріали). / Л. Винар.– К.,1995.
3. Кіндрачук Н. М. Непримиренність радянської ідеології з українською національною ідеєю в історичній науці УРСР протягом 60-х – 80-х рр. ХХ ст. / Н. М. Кіндрачук// Інтелігенція і влада. – 2016. – Вип. 34. – С. 111-122.
4. Коршук Р.М. Національна ідея в політичних концепціях українського та російського консерватизму: порівняльний аналіз / Р.М. Коршук // Гуманітарні студії: Зб. наук. праць. КНУ ім. Т. Шевченка. – 2008. – Вип. 3. – С. 158-167.
5. Кириченко В. Національна ідея – внутрішній чинник нації / В. Кириченко // Мала енциклопедія етнодержавознавства. – К., 1996. – С.755.
6. Кресіна І.О. Українська національна свідомість і сучасні політичні процеси.: (Етнополітологічний аналіз). / І.О. Кресіна – К., Вища шк., 1998. – 392 с.
7. Кузіна Н.В. Відображення української національної ідеї на сторінках «Літературно-наукового вісника» (київський період 1907-1919 рр.) / Н.В. Кузіна // Етнічна історія народів Європи: Збірник наукових праць. Вип. 33.- К., 2010. – С. 65-70.
8. Латигіна Н. А. Українська національна ідея: історичні реалії// Історико-політичні студії. Зб. наук.праць. / Н. А. Латигіна – К.: 2013. – Вип. 1. – С. 5-10.
9. Лисяк-Рудницький І. Націоналізм / І. Лисяк-Рудницький // Історичні есе: В 2 т. - К., 1994. - С. 254-404.
10. Підскальна О. М. Українська національна ідея: етапи становлення / О. М. Підскальна // Міжнародна наукова конференція «Дні науки філософського Факультету». – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2014. – Ч. 8. – С. 78-81.
11. Римаренко Ю. Національна свідомість: вихід у практику / Ю. Римаренко // Етнонаціональний розвиток України. Терміни, визначення, персоналії. – К., 1993.
12. Сціборський М. Націократія. / М. Сціборський – Париж, 1935. – С. 35-39.

13. Шморгун О. Основний зміст поняття «українська національна ідея»./ О. Шморгун // Розбудова держави. – 1997. - № 6. – С. 12-19.
14. Жижко С. Про національну ідею / С. Жижко // Українські проблеми. – 1998. - № 1. – С.75-79.